

Liviu Comes

2 DANSURI DIN APUSENI
PENTRU OBOI (CLARINET, FAGOT,
FLAUT) ȘI PIAN

Opus 37 nr. 2

Ediție de Alice Mavrodin

Scurtă biografie

Liviu Comes (18 dec. 1918, Șerel – 28 sept. 2004, București) s-a născut într-un sat din țara Hațegului, ca fiu al unui preot greco-catolic și al unei învățătoare. Familia Comes era o familie de preoți și învățători de țară, ajunsă la a șasea generație, un mediu cu preocupări intelectuale, în care oamenii erau deprinși, din tată în fiu, să-și povățuiască, îndrume, instruiască semenii. Cred că acest lucru explică foarte multe în ceea ce-l privește pe Maestrul Comes: vocația pedagogică înainte de toate, dar și gradul de rafinament, de civilizație, omenia nedezmintită, talentul său de a conduce – copii și adulți, persoane și instituții – cu o autoritate fermă dar blândă.

Totuși, într-o primă fază, tânărul Liviu părea că se abate de la tradiția familiei: s-a orientat spre muzică. Elev de liceu la Tg. Mureș, a început să studieze vioara, întâi în particular apoi la Conservatorul municipal. Participa la toate manifestările muzicale școlare, iar de pe la vârsta de 14-15 ani, a început să ia lecții de armonie și contrapunct cu Maestrul Zeno Vancea. De atunci datează și primele încercări de compoziție. Totodată, adolescentul se străduia să-și formeze o cultură muzicală ascultând transmisiile radio și citind partituri pe rupte. Problemele s-au complicat însă după terminarea liceului, când s-a pus problema alegerii unei cariere. Muzica nu părea ceva „serios” pe vremea aceea, așa încât absolventul clasei de vioară s-a înscris la medicină. Spera să urmeze în paralel și Academia de muzică, dar lucrul nu s-a putut, medicina fiind mult prea solicitantă.

Pentru moment, aceasta a fost o realitate dureroasă dar Liviu Comes și-a continuat activitățile muzicale ca amator. Iar după război, și-a putut împlini visul înscriindu-se la Conservatorul din Cluj – unde l-a avut ca profesor de compoziție pe Maestrul Sigismund Toduță. În același timp, lucra ca asistent în cadrul facultății de medicină – specialitatea de boli infecțioase –, iar la terminarea studiilor muzicale, a devenit asistent și la Conservator.

Timp de peste un deceniu, Liviu Comes a desfășurat o dublă activitate, a fost simultan compozitor și medic, predând la două facultăți și tratând bolnavi. „Țineam cursul de armonie și apoi fugeam la spital să fac contravizita”, îmi povestea el. A reușit totuși să compună lucrări corale, camerale etc. În final însă, a luat hotărârea de a se dedica exclusiv muzicii. Decizia n-a fost ușoară căci doctorul Comes își iubea meseria – se spune despre el că a fost un foarte bun diagnostician. Totuși, o serie de factori l-au determinat să nu mai continue. Vizita de adio prin saloanele spitalului a făcut-o cu un șoricel de laborator în buzunarul de la piept...

Pe de altă parte însă, hotărârea Maestrului de a se consacra muzicii i-a permis să se realizeze cu adevărat pe plan artistic. Anii '60 au fost perioada când Liviu Comes a abordat tehnica serial-dodecafonică dând la iveală creații de referință ca Sonata pentru clarinet și pian. Între timp, Sigismund Toduță l-a desemnat ca succesor al său la conducerea Conservatorului din Cluj.

În 1969, Liviu Comes a luat cea de a doua hotărâre crucială din carieră: s-a mutat cu familia la București. Au urmat două decenii deosebit de bogate în lucrări simfonice, camerale și corale, circumscrise unei zone stilistice care s-ar putea numi „post-serială”, utilizând totalul cromatic dar cu elemente modale de folclor stilizat: poemele orchestrale „Salbă” (1969) și „Măguri” (1986), oratoriul „Cântec în piatră” (1978), Patru poeme corale (1979-85), Cvartetul de coarde (1989), Sonata pentru vioară solo (1995) și multe altele.

La aceasta se adaugă lucrările teoretice – „Melodica palestriniană” (1971, premiată de Academia română), Tratatul de contrapunct (1986), „Lumea polifoniei” (1984), toate asociate cu activitatea sa de o viață ca profesor. Tot o preocupare de o viață a fost și educarea muzicală a copiilor de vârstă mică – problemă tratată atât teoretic cât și practic, prin culegeri de cântece. Amintim că Liviu Comes a condus ani de zile secția de Creație didactică și pentru copii a Uniunii Compozitorilor.

După 1990, Maestrul s-a orientat cu precădere spre creația corală, o realizare cu totul excepțională fiind Liturghia Sfântului Ioan Gură-de-Aur, premiată de Uniunea Compozitorilor (1991). Au urmat

„Psalmi de restriște” (1996), „Colinde hunedorene” (1997), „Liturghia Brevis” (1998). Stilul se orientează acum spre un serialism modal, cu numeroase tensiuni armonice dar diatonic în esență. Este un stil de sinteză, în care se reunesc experimentele anilor '60 cu căutările armonice ale Poemelor corale și ecourile adânc întipărite în suflet ale muzicii religioase din Transilvania. În semn de omagiu, Academia de Muzică din Cluj i-a acordat Maestrului Comes, în 1998, titlul de Doctor Honoris Causa, cu prilejul împlinirii a 80 de ani.

Creația sa nu este voluminoasă, nu impresionează prin numărul lucrărilor, ci prin gradul lor de finisare – rezultatul a zeci de revizuri migăloase. Nota definitorie o constituie un lirism discret și interiorizat, dar având în același timp un subtext evocator, adesea chiar descriptiv. De altfel, calitatea pe care Liviu Comes o recunoștea muzicii sale era plasticitatea – și nu se înșela. Dar secretul său cel mai bine păstrat mi l-a destăinuit într-o după amiază senină de toamnă, privind undeva departe și gândind cu glas tare: „Nu se poate compune la rece”, reflecta el. „Dacă vrei ca să rămână ceva în urma ta, atunci pentru fiecare lucrare trebuie să verși o lacrimă”...

Notice biographique

Liviu Comes (18 décembre 1918, Șerel – 28 septembre 2004, Bucarest). Né dans un village de la région de Hațeg, Liviu Comes appartenait à une famille de prêtres gréco-catholiques et d'instituteurs, transmettant depuis six générations un héritage intellectuel et pédagogique. Initialement tenté par la médecine – qu'il a pratiquée avec rigueur tout en enseignant à la faculté de Cluj –, il a bifurqué après la guerre vers la musique, réalisant ainsi sa vocation véritable : celle de compositeur, théoricien et pédagogue.

Élève de Sigismund Toduță au Conservatoire de Cluj, Liviu Comes s'est illustré tant par une œuvre théorique d'envergure – *La Mélodie palestrinienne* (1971) et le *Traité de contrepoint* (1986) – que par une production artistique raffinée et exigeante. Sa musique, d'abord influencée par le sérialisme des années 1960, évolue vers un langage post-sériel modal, mêlant traditions populaires stylisées et structures modernes : *Salbă (Collier)*, *Poème en pierre*, *Liturge pour chœur a cappella*, *Psalmes de détresse*.

Profondément attaché à la dimension éducative, il s'est consacré également à la formation musicale des enfants et à la création pédagogique. En 1998, l'Académie de Musique de Cluj lui a décerné le titre de Docteur Honoris Causa, en reconnaissance de son œuvre rigoureux, empreint d'intériorité et d'humanisme, où chaque note semble porter la marque d'une émotion sincère.

Alice Mavrodin

2 dansuri din Apuseni opus 37 nr. 2 (1983/1989)

Create în 1983, inițial pentru oboi (flaut, clarinet sau fagot) și pian, în cadrul acțiunii secției didactice a Uniunii Compozitorilor, pentru un nivel elementar de repertoriu, aceste piese sunt necesare elevilor din școlile de muzică. În 1989 dansurile capătă o versiune pentru vioară.

Sunt utilizate melodii populare foarte simple și ușor de cântat de către solist, picanteriile armonice fiind plasate în acompaniament. Ambele piese – prima mai lentă (*Graziosò*) și cealaltă mai animată (*Giocosò*) – sunt în formă tripartită A B A. Repetările, făcute cu schimbarea registrului și chiar cu inversarea vocilor, sunt menite a crea efecte de culoare și a-i învăța pe micii interpreți să utilizeze resursele instrumentului în registrele grav și acut.

Deux danses des Apuseni, op. 37, no. 2 (1983/1989)

Composées en 1983, initialement pour hautbois (flûte, clarinette ou basson) et piano, dans le cadre des initiatives pédagogiques de la section didactique de l'Union des Compositeurs, ces pièces ont été conçues comme un répertoire de niveau élémentaire, indispensable aux élèves des écoles de musique. En 1989, les danses connaissent une version pour violon.

Elles utilisent des mélodies folkloriques très simples, aisément accessibles à l'instrument soliste, tandis que les éléments harmoniques plus épicés sont réservés à l'accompagnement. Les deux pièces – la première au caractère plus lent (*Graziosò*), la seconde plus vive (*Giocosò*) – adoptent une forme tripartite A B A. Les reprises, utilisant le changement de registre et même le renversement des voix, visent à produire des effets de couleur sonore et à initier les jeunes interprètes à l'exploration expressive de leur instrument, tant dans le registre grave que dans l'aigu. Le nom *Apuseni* désigne les monts Apucènes, une chaîne montagneuse de l'ouest de la Transylvanie, appartenant aux Carpates occidentales roumaines.

Două dansuri din Apuseni

opus 37 nr. 2
I.

Liviu Comes

Grazioso ♩ = 84

Oboi

mf

f

8va

II.

Giocosu ♩ = 112

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a single treble clef staff with a 2/4 time signature and a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It contains four measures of music, starting with a dynamic marking of *f*. The notes are: quarter note B-flat, quarter note A, quarter note G, quarter note F; quarter note E, quarter note D, quarter note C, quarter note B; quarter note A, quarter note G, quarter note F, quarter note E; quarter note D, quarter note C, quarter note B, quarter note A. The middle and bottom staves are grand staff notation (treble and bass clefs). The middle staff has a dynamic marking of *f* and contains four measures of chords: two chords with a quarter rest, followed by two chords with a quarter note. The bottom staff also has a dynamic marking of *f* and contains four measures of chords: two chords with a quarter rest, followed by two chords with a quarter note.

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is a single treble clef staff with a 2/4 time signature and a key signature of two flats. It contains four measures of music, starting with a dynamic marking of *f*. The notes are: quarter note B-flat, quarter note A, quarter note G, quarter note F; quarter note E, quarter note D, quarter note C, quarter note B; quarter note A, quarter note G, quarter note F, quarter note E; quarter note D, quarter note C, quarter note B, quarter note A. The middle and bottom staves are grand staff notation. The middle staff contains four measures of chords: two chords with a quarter rest, followed by two chords with a quarter note. The bottom staff also contains four measures of chords: two chords with a quarter rest, followed by two chords with a quarter note.

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is a single treble clef staff with a 2/4 time signature and a key signature of two flats. It contains four measures of music, starting with a dynamic marking of *mf*. The notes are: quarter note B-flat, quarter note A, quarter note G, quarter note F; quarter note E, quarter note D, quarter note C, quarter note B; quarter note A, quarter note G, quarter note F, quarter note E; quarter note D, quarter note C, quarter note B, quarter note A. The middle and bottom staves are grand staff notation. The middle staff contains four measures of chords: two chords with a quarter rest, followed by two chords with a quarter note. The bottom staff contains four measures of chords: two chords with a quarter rest, followed by two chords with a quarter note. A dashed line labeled *8va* is positioned below the bottom staff.